

Vassbo - paradis eller pesthärd?

För mig som under en odlingsssäsong följt odlingarna på denna anrika gamla plant- och lantbruksskola synes frågan berättigad. Belägen i en sydöstsluttning i anslutning till Tunaslätten och med en väldig omsättning av växtmaterial: buskar, fruktträd, perenner, anueller, krukväxter, grönsaker och växthusgrödor, har anläggningen mycket goda förutsättningar för spontan införsel och etablering av ogräsfrö från när och fjärran.

Under hela maj månad badar området i gult. Samtliga frilandsytor är nämligen fullständigt infekterade av svalört och dvärgvårlök. Dessa drevs i odling under seklets början och har nu spritt sig inte bara inom skolområdet, utan till snart sagt alla gräsmattor och ängsmarker i Aspeboda-Ornäs, och sprids än i allt vidare cirklar över hela södra Dalarna.

Under försommaren uppenbarade sig flera roliga växter, främst inom en bärjordsyta med prydnadsbarrträd. Här växte först och främst otaliga ex av murgrönsveronika (*Veronica hederifolia*), en sydsvensk art med få kända och oftast tillfälliga förekomster norr om mälardalen. Samman med denna fanns enstaka trädgårdsveronikor (*Veronica persicifolia*), med sina praktfulla, centimetervida blommor; nagelört i massor, samt kraftiga tuvor råttsvans (*Myosurus minimus*). Samtliga gynnas av den bara jorden och den senare på sommaren regelbundna rensningen och jordfräsningen.

Även senare på sommaren uppenbarade sig märkliga fynd. I augusti fann jag intill skolans kompost en nattskatta, med krypande, månggrenigt växtsätt och gröna bär. Jag gick bet på bestämmningen och sände därför delar av den till Thomas Karlsson i Lund. Det visade sig vara en ny art för Dalarna, vid namn *Solanum physalifolium*! Den är nära släkt med bågarnattskattan *S. sarrachoides*, men har blommorna i klase i stället för i flock, mindre foderflikar och färre s.k. stenceller inuti bäret. Den är tidigare funnen i Skåne, Småland och på Öland.

Sent i september upptäckte jag i en rabattparcell i perennodlingen en underlig Crucifer. Den slog snart ut i blom och fick skidor och snart kunde den bestämmas till bergbräsa (*Cardamine hirsuta*), i Dalarna tidigare funnen av Björkman i en handelsträdgård i Ludvika på 1940-talet. Jag lyckades rädda den undan rensning detta år.

Alla dessa sydliga växter kommer alltså in med plantmaterial, jordklumpar etc. De flesta gallras bort av människor och klimat, men tydligen biter sig vissa kvar någon tid, medan åter ett fåtal lyckas utnyttja trädgårdens villkor och föröka sig väldigt för att låta sig spridas med människors hjälp över stora avstånd. Man bör inte glömma att inte endast klimatet avgör växternas utbredning, utan att det finns något som heter ofullbordad spridning.